Bir Günlük Sigorta Başlangıcının Tespiti Davası

Ülkemizde son dönemde EYT konusunda çalışmaların yapıldığı bu dönemde önem arz eden konulardan bir tanesi de sigorta başlangıç tarihinin tespiti ile ilgili araştırmalardır. Bu yazımızda bir iş yerinde çalışmaya başlama ile sigortalılık başlangıcı arasındaki fark ve burada oluşan ihtilafın, hukuki yollarla nasıl giderilebileceği konusu ele alınacaktır. Diğer bir ifade ile ilk işe giriş tarihi tespiti, 1 günlük hizmet tespit davası, sigortalilik başlangıç tarihinin tespiti davası gibi konular ele alınacaktır. Dolayısıyla **sigorta başlangıç tarihinin tespiti davası** yazımızın konusu olacaktır.

Sigortalılığın Bildirilmesi

Sosyal güvenlik hukuku kapsamında kişinin sigorta haklarından faydalanabilmesi ve yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının sigorta ilişkisinden haberdar olması gerekir. İşverenin ya da çalışanların en önemli sorumlulukları arasında sigortalılığı bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır.

Sigortalılığın değerlendirilmesinde, **taraflar arasında sadece bir hizmet akdinin bulunması yeterli değildir**. Eylemli ve gerçek çalışmanın varlığı gereklidir. Fiili çalışmanın bulunmadığı bir hizmet akdi sigortalılık için yeterli değildir. Yerleşmiş Yargıtay içtihatlarına göre de; hizmet tespitinde 506 sayılı Sosyal Sigortalar Yasasının 2 ve 6. maddelerinde açıkça belirlendiği üzere; sigortalılığın oluşumu yönünden çalışma olgusunun varlığı zorunludur. Eylemli veya gerçek biçimde çalışmanın varlığı saptanmadıkça, hizmet akdine dayanılarak sigortalılıktan söz edilemez.

Yine yukarıda belirttiğimiz gibi bu davada (**sigorta başlangıç tarihin tespiti davası**) re'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Davacı tarafça her türlü yazılı delil ve tanık deliline dayanılabilir. Yerleşmiş Yargıtay içtihatlarına göre de; davanın yasal dayanağını oluşturan 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun Yasa'nın 79/10. ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 86/9. maddeleri bu tip hizmet tespit davası için özel bir ispat yöntemi öngörmemiş ise de, davanın niteliği kamu düzenini ilgilendirdiği ve bu nedenle özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi gerektiği belirtilmiştir.

Sigortalılık Başlangıç Tarihi

Sigorta başlangıç tarihi; sigortalının ilk kez çalışmaya başladığı tarihtir. Kurum kayıtlarına geçen ilk işe giriş bildirgesinde sigortalının ilk işe başlama tarihi yazılı olup, işte bu tarih sigortalı açısından **sigortalılık başlangıç tarihi anlamına gelmektedir**. 1 günlük hizmet tespit davası veya ilk işe giriş tarihi tespiti gibi konular burada çok önemli olmaktadır. Emeklilik gibi durumlarda önem arz eden ilk kez çalışmaya başlanan tarih prim ödemesi yapılmadığından sigorta başlangıç tarihinin yeniden tespiti gerekir.

Sigortalılık Başlangıç Tarihinin Tespiti Davası

Sigortalı işe giriş bildirgesi kurum kayıtlarına girmiş olmasına rağmen sigortalının ilk kez çalışmaya başladığı güne ait hizmetin kuruma bildirilmemesinden kaynaklanan ve aylık bağlama koşullarını doğrudan etkileyen bir dava türüdür.

Sigortalının bu davayı açmaktaki amacı sigortalılık başlangıç tarihini ilk işe giriş bildirgesinin üzerinde yazılı olan çalışma tarihine götürmektir. **Sigortalılık başlangıç tarihinin tespiti davası 1 günlük hizmet tespiti davası olarak da adlandırılmakta** ve bu nedenle özü itibariyle hizmet tespiti davasının bir türü olarak kabul edilmektedir.

- Ayrıca **hizmet tespiti davası** ile ilgili detaylı bilgi için daha önce yazmış olduğumuz makalemizi inceleyebilirsiniz.

Aslan Duran Hukuk Bürosu

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 79'uncu maddesinin onuncu fıkrasında *"Yönetmelikle tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları Kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde mahkemeye başvurarak alacakları ilam ile ispatlayabilirlerse, bunların mahkeme kararında belirtilen aylık kazanç toplamları ile prim ödeme gün sayıları nazara alınır."* düzenlemesi hizmet tespiti davasının yasal dayanağını oluşturmaktadır.

Sigortalılık başlangıç tarihinin tespiti davasında **davacı**, adına işe giriş bildirgesi verilen ve bir günlük dahi olsa çalışma iddiasında bulunan kişidir. Sigortalılık başlangıç tarihinin tespiti davasında **davalı** Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı olup hizmet tespiti davasından bu yönü ile ayrılır.

Yargıtay bir kararında "*...Eldeki dava, kanun koyucunun gerçekleştirdiği düzenlemede öngörülen 506 sayılı Kanunun 79/10 maddesine dayalı hizmet akdine tabi çalışmaları nedeniyle zorunlu sigortalılık tespiti niteliğinde olmayıp, davalı işveren yanında ilk çalıştığı sigortalı tarihinin tespiti niteliğinde olduğundan ve bu tür uyuşmazlıklarda işverenin taraf olarak yer almasının zorunluluğu da bulunmadığı için, 5521 sayılı Kanunun 7/4 maddesi kapsamı dışında kalan dava yönünden anılan değişikliğin uygulama olanağı bulunmamakta ve Sosyal Güvenlik Kurumunun taraf sıfatı feri müdahil değil davalı olmalıdır..." demiştir.*

Hizmet Tespit Davasının Amacı

Bu dava ile çalıştıkları dönemde sigortası yapılmayan veya eksik bildirilen çalışanlar, hizmet tespit davası yolu ile geçmişe dönük olarak çalışmalarının tespitini sağlamış olacaklardır.

Ayrıca bu davada aşağıdaki hususlar ele alınmaktadır.

- Tescillenmiş işe giriş bildirgelerindeki yanlış yazılan kimlik kayıtlarının ve sigorta sicil numaralarının tashihi,
- Sigortalıya ait olması gerekirken başkası adına bildirilen çalışma sürelerinin asıl hak sahibine kazandırılması,
- Hizmet süresinin başlangıç tarihinin doğru olarak tespiti,
- Prime esas kazancın tespiti,
- Başka işyerinden bildirim yapıldı ise gerçekte çalışılan işyerinin tespiti gibi hususlar da ele alınmaktadır.

Hizmet tespit davası özelliği gereği diğer hukuk davalarından farklı bir yerdedir. İşçilik Alacağı davaları ile de birlikte görülmez. Eğer işçilik alacağı davaları ile birlikte açılmışsa ki uygulamada bu hata çok yapılmaktadır, davaların ayrılması gerekmektedir.

Zira araştırma usulleri farklıdır. Hizmet tespiti davalarında ceza hukukuna benzer bir özellik olarak, re 'sen araştırma ilkesi geçerlidir. Çünkü sigortalılığın tespiti aynı zamanda kamu düzenini ilgilendirmektedir. Dava kamu düzenine ilişkin olduğu için mahkeme, davalı tarafın kabul beyanı da dâhil olmak üzere davacı ve davalı taraf beyanları ile bağlı olmayıp çalışmanın fiili olarak gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitini araştırmakla yükümlüdür. Bu nedenle uygulamada delillerin resen araştırılması ve değerlendirilmesi prensibi benimsenmiştir.

Kuruma Başvuru

Sigorta başlangıç tarihinin tespiti davası ile ilgili olarak, kuruma başvuru şartının aranıp aranmadığı noktasında bir netlik bulunmamaktadır. Lakin gelinen son aşamada Yargıtay bazı kararlarında başvuru şartı aramaktayken bazı kararlarında ise bu şartı aramamaktaydı. Nihayetinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda Kuruma başvuru yapılmadan davanın açılması durumunda davanın kesin dava şartı yokluğu nedeniyle reddedilmesi hatalıdır şeklinde karar verilmiştir. Örnek Yargıtay kararları aşağıdadır.

- Yargıtay bu dava türünü bir (1) günlük hizmet tespiti davası olarak kabul etmekle birlikte aynı zamanda Kurum işleminin iptali olarak değerlendirdiği için Kuruma başvuru şartını aramaktadır. (Yargıtay 10. HD., 2016/17653 E., 2017/590 K, 06.02.2017, www.uyap.gov.tr., E.T.: 02.12.2020.)
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 15.09.2020 tarihli ve 2017/10-2695 E., 2020/587 K. sayılı kararında Kuruma başvuru şartının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 115'inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında tamamlanabilir dava şartı olarak değerlendirilmesi gerektiği, kesin dava şartı olarak kabulünün hatalı olduğu belirtilmiştir.

Sonuç olarak Kuruma başvuru şartı aranmadan bu davanın açılması mümkündür. Mahkeme takdir ederse Kuruma başvuru için süre verebilmektedir.

Davada İspat Yükü

Sigortalılık başlangıç tarihinin tespiti davası da hizmet tespiti davası gibi kamu düzenine ilişkindir. Sosyal güvenlik hakkı kamu düzenine ilişkin olduğundan bu hakka ilişkin davalarda "resen araştırma" ilkesi uygulanmaktadır. Resen araştırma ilkesinin uygulandığı davalar daha çok tarafların dava konusu üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri davalardan olup, çalışma olgusunun sağlıklı bir biçimde ortaya konulması amacıyla gerekli inceleme ve araştırma yapılmalıdır.[1]

Yerleşmiş Yargıtay içtihatlarına göre bu davalarda araştırma usulünün nasıl olacağı şu şekilde tespit edilmiştir;

1. Bu tür davalarda öncelikle davacının çalışmasına ilişkin belgelerin işveren tarafından verilip verilmediği yöntemince araştırılmalıdır.
2. Bu koşul oluşmuşsa işyerinin gerçekten var olup olmadığı kanun kapsamında veya kapsama alınacak nitelikte bulunup bulunmadığı eksiksiz bir şekilde belirlenmelidir.

Daha sonra çalışma olgusunun varlığı özel bir duyarlılıkla araştırılmalıdır. Çalışma olgusu her türlü delille ispat edilebilirse de çalışmanın konusu niteliği başlangıç ve bitiş tarihleri

hususlarında tanık sözleri değerlendirilmelidir. Dinlenen tanıkların davacı ile aynı dönemlerde işyerinde çalışmış ve işverenin resmi kayıtlara geçmiş bordro tanıkları olmalıdır. Ya da komşu işverenlerin aynı nitelikte işi yapan ve

1. bordrolarına resmi kayıtlarına geçmiş çalışanlardan seçilmesine özen gösterilmelidir. Bu tanıkların ifadeleri ile çalışma olgusu hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde belirlenmelidir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 16.9.1999 gün 1999/21-510-527, 30.6.1999 gün 1999/21-549-555- 3.11.2004 gün 2004/21- 480-579 sayılı kararları da bu doğrultudadır.

Hak Düşürücü Süre

Yasal düzenleme gereği hizmet tespiti davalarında işçinin işten ayrıldığı tarihteki yılın son günü itibariyle **5 yıllık hak düşürücü süre** ön görülmüştür. Hak düşürücü süreler niteliği gereği ilk itiraz olmayıp, Mahkemece kendiliğinden değerlendirilen sürelerdir. İşyeri tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna herhangi bir bildirim yapılmış olan işçiler, hak düşürücü süreye tabi olmadan her zaman hizmet tespit davası açabilirler.

Hiçbir bildirim yapılmayan durumda ise hizmet tespiti davasının açılabilmesi için hizmetlerin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıllık bir süre öngörülmüştür. Bu husus, 5510 sayılı Kanun m. 86/9'da yer alan "*sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak beş yıl içerisinde iş mahkemesine başvurarak, alacakları ilâm ile ispatlayabilirlerse*" ifadesinden açıkça anlaşılmaktadır.

Kanunda öngörülen beş yıllık süre zamanaşımı süresi değil, hak düşürücü süredir. Buna göre; işe giriş bildirgesi, aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar prim ve hizmet beyannamesi verilen kişiler 5 yıllık hak düşürücü süreye tabi olmadan, her zaman hizmet tespit davası açabilirler.

Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin 07.10.2003 tarihli 2003/6987 Esas, 2003/7562 Karar sayılı ilamı; *"Hizmet akdine dayalı olarak geçen ve Kuruma kayıt ve tescil edilmeyen sigortalı hizmetlerinin tespiti isteminde yasal dayanak 506 sayılı Yasa'nın 79/10 maddesidir. Anılan madde de yönetmelikte tespit edilen belgeleri işveren tarafından verilmeyen veya çalıştıkları kurumca tespit edilemeyen sigortalılar, çalıştıklarını hizmetlerinin geçtiği yılın sonundan başlayarak 5 yıl içerisinde dava açabilecekleri hükmü öngörülmüştür. Madde de belirtildiği üzere yönetmelikte tespit edilen belgelerin (işe giriş bildirgesi) verilmesi durumunda 5 yıllık hak düşürücü süreden söz edilemeyeceği açıktır."*

Sonuç

Gerek yazımızın konusu olan sigorta başlangıç tarihinin tespiti davası, gerekse diğer adıyla hizmet tespiti davası veya 1 günlük hizmet tespit davası emeklilik hakkı için önemli davalardır. Söz konusu dava ile ilgili olarak 1999 öncesi hizmet tespit davası olarak bir uzmandan yardım almak her zaman lehinize olacaktır. Yine bu davaları açma ve takibinin yapılması konusunda bir uzmandan destek almanız her zaman yararınıza olacaktır. Aslan & Duran Hukuk Bürosu uzun yıllara varan mesleki tecrübesi ve uzman kadrosu ile sizlere bu konuda hukuki destek vermeye her zaman hazırdır. İş hukuku konusunda, yazdığımız diğer yazılarımıza yine blog sayfamızdan ulaşabilirsiniz.